

Організація конференцій, круглих столів, міжнародних олімпіад, спільних українсько-європейських наукових, освітніх, культурних проектів на постійній основі мають сприяти полегшенню взаєморозуміння й усвідомленню європейської єдності в довготерміновій перспективі.

Список використаних джерел

1. Гальчук О. В. Античність у ліриці Євгена Маланюка: рецепція й особливості інтерпретації / О. В. Гальчук // Питання літературознавства. – 2013. – Вип. 88. – С. 274–285.
2. Гальчук О. В. Античність у ліриці Юрія Клена: дзеркало і задзеркалля / О. В. Гальчук. // Синопис: текст, контекст, медіа. – 2014. – № 2. – С. 5–12.
3. Гальчук О. В. Реконструкція барокового міфу про античність у світі української лірики зрілого символізму / О. В. Гальчук // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Філологічна. – 2015. – Вип. 54. – С. 159–162.
4. Гарнага В. Давньогрецька історія та культура у творчості М. П. Драгоманова / В. Гарнага // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. – 2011. – № 14. – С. 259–265.
5. Гордієнко Д. Античний спадок як чинник європейської ідентичності України / Д. Гордієнко // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер.: Культурологія. – 2013. – Вип. 11(1). – С. 62–74.
6. Зайцев М. Античність як форма розгортання регулятивних принципів європейської парадигми культури / М. Зайцев // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер.: Філософія. – 2010. – Вип. 7. – С. 243–247.
7. Лучук Т. В. Гермес над криницею або українська античність / Т. В. Лучук // Іноземна філологія. – 2010. – Вип. 122. – С. 339–344.
8. Михайлова Р. Античність в сакральній архітектурі та живопису Галицько-Волинської Русі / Р. Михайлова // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини. – 2012. – Вип. 8. – С. 345–354.
9. Неврлий М. Празька поетична школа / М. Неврлий // Муза любові й боротьби: Українська поезія празької школи. – 1995. – Вип. 1. – С. 3–18.
10. Ставнюк В. В. Роль античних студій у формуванні історико-філософських поглядів Михайла Драгоманова / В. В. Ставнюк // Український історичний журнал. – 1998. – № 6. – С. 46–54.

11. Стратий Я. М. Описание курсов философии и риторики профессоров Киево-Могилянской академии / Я. М. Стратий. – К.: Наук. думка, 1982.

12. Цісик А. З. Античність далека і близька / А. З. Цісик // Іноземна філологія. – 2010. – № 122. – С. 302–306.

References

1. GALCHUK, O. V. (2013) Antychnist' u liryci Jevgena Malanijuka: recepcija j osoblyvosti interpretacij. *Pytannja literaturoznavstva*. 88, 274–285.
2. GALCHUK, O. V. (2014) Antychnist' u liryci Jurija Klena: dzerkalo i zadzerkallja. *Synopsys: tekst, kontekst, media*. 2, 5–12.
3. GALCHUK, O. V. (2015) Rekonstrukcija barokovogo mifu pro antychnist' u sviti ukrai'ns'koj' liryky zrilogo symbolizmu. *Naukovi zapysky Nacional'nogo universytetu "Ostroz'ka akademija"*. Filologichna. 54, 159–162.
4. GARNAGA, V. (2011) Davn'ogrec'ka istorija ta kul'tura u tvorchoosti M. P. Dragomanova. *Aktual'ni problemy vitchyznjanoi' ta vsesvitn'oi' istorii*. 14, 259–265.
5. GORDIJENKO, D. (2013) Antychnyj spadok jak chynnyk jevropejs'koj' identychnosti Ukrai'ny. *Naukovi zapysky Nacional'nogo universytetu "Ostroz'ka akademija"*. 11 (1), 62–74.
6. ZAJCEV, M. (2010) Antychnist' jak forma rozgortannja reguljatyvnyh pryncypiv jevropejs'koj' paradygmy kul'tury. *Naukovi zapysky Nacional'nogo universytetu "Ostroz'ka akademija"*. 7, 243–247.
7. LUCHUK, T. V. (2010) Germes nad krynceju abo ukrai'ns'ka antychnist. *Inozemna filologija*. 122, 339–344.
8. MYHAJLOVA, R. (2012) Antychnist' v sakral'nij arhitekturi ta zhyvopysu Galyc'ko-Volyns'koj' Rusi. *Suchasni problemy doslidzhennja, restavracij ta zberezhennja kul'turnoi' spadshhyny*. 8, 345–354.
9. NEVRLIJ, M. (1995) Praz'ka poetychna shkola. *Muza ljubovi j borot'by: Ukrainska poezija praz'koj' shkoly*. 1, 3–18.
10. STAVNJUK, V. V. (1998) Rol antychnyh studij u formuvanni istoriko-filosof's'kyh pogljadiv Myhajla Dragomanova. *Ukrai'ns'kyj istorychnyj zhurnal*. 6, 46–54.
11. STRATYJ, J. M. (1982) Opysanye kursov fylosofyy j rytoryky professorov Kyevo-Mogylyanskoj akademyy. – Kiev : Naukova dumka.
12. CISYK, A. Z. (2010) Antychnist' daleka i blyz'ka. *Inozemna filologija*. 122, 302–306.

Надійшла до редколегії 08.11.16

A. Pilkevych, PhD in History, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

"THE UKRAINIAN ANTIQUITY" AS A SOCIO-CULTURAL FACTOR IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION

The article studies the impact of Antiquity on the Ukrainian culture and society. We explore "the Ukrainian antiquity", so to say the perception of the heritage of Ancient Greeks and Romans in the Ukrainian philosophy and literature during the last four centuries. The Greeks were the first major European civilization to create a complex literature, and their works influence us today in many ways. The article shows how the presence of the Antiquity is still felt daily in the institutions, and the thought of the Western Europe and Ukraine. The principles of the "Antiquity modus" endured to form the basis of social and cultural systems in many European countries and of places influenced by Europe. Special attention was paid to the questions of impact of Classical Literature on Modern and Contemporary Literature. It is shown how the Ancient Greek and Roman ideas of philosophy and literature can be traced across time in the history of Ukraine. The reverence for baroque heritage with the prominent feature of synthesis of the Renaissance and ancient classicism became the point of the new paradigm.

Keywords: Antiquity, Civilizational heritage, culture, Ukraine, European Civilization, European integration, education.

УДК 94 (100)

<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2016.131.4.12>

В. Пількевич, канд. іст. наук, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ЮНЕСКО У СФЕРІ ЗБЕРЕЖЕННЯ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Досліджено політику ЮНЕСКО у сфері збереження культурної спадщини. На основі аналізу Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1972) визначено основні аспекти номінування культурних об'єктів у Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, завдання, які стоять перед країною, що подає цю пам'ятку до міжнародного розгляду, основну діяльність Комітету з охорони культурної спадщини. Звернено увагу на питання виключення пам'яток зі Списку й умови щодо вирішення цього. Приділено увагу основним критеріям, за якими об'єкт може бути включено у Список. Відзначено становище пам'яток України (Софіївський собор із прилеглими монастирями та Києво-Печерська лавра), які мають універсальну цінність, але які перебувають під загрозою виключення. Відмічено також важливу роль, яку відіграє Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту (1954), оскільки сучасний світ знаходиться у стані постійних конфліктів, збройних суперечок, і тому питання охорони культурної спадщини є невід'ємною складовою світової політики. Визначено основні проблеми розвитку культурної сфери та подано ідеї щодо їх вирішення. Показані переваги країн, які мають культурну спадщину, що знаходиться під охороною світової спільноти, а також значення збереження культурних пам'яток для світу загалом.

Ключові слова: ЮНЕСКО, культурна спадщина, конвенція, збереження, критерії.

Збереження культурної спадщини є важливим завданням будь-якого періоду в історії. XX ст. принесло людству багато страждань, революцій, дві світові війни. У ході будь-яких військових дій культурні об'єкти пере-

бувають під загрозою знищення. Сучасний світ переживає багато локальних конфліктів, суперечок між державами, актуальним є питання тероризму. Тому світова спільнота розуміє необхідність у захисті культурної

спадщини. Створивши після Другої світової війни Організацію Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), країни порушили питання охорони культурних пам'яток на міжнародному рівні. Логічним є прийняття ЮНЕСКО у 1954 р. Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту. У світі було розуміння того, що війна – це те, що руйнує все, у тому числі й матеріальну культуру. Саме вона під час збройних конфліктів перебуває у стані загрози, і насамперед потребує захисту. У ст. 3 "Охорона культурних цінностей" зазначається: "Високі Договірні сторони зобов'язуються підготувати ще в мирний час охорону культурних цінностей, розташованих на їх власній території, від можливих наслідків збройного конфлікту, вживаючи заходи, які вважають необхідними" [4]. Зазначимо, що в 1954 р. наша держава стала членом ЮНЕСКО, що дало можливість долучитися до серйозних кроків міжнародної спільноти щодо збереження культурних здобутків.

Питанню збереження й охорони культурної спадщини приділено достатньо уваги з боку фахових юристів, зокрема, праці В. І. Акуленка [1], І. Е. Мартиненка [5], О. Мельничук [6], Т. Г. Каткової [2]. Особливістю їхніх досліджень є правова складова аналізу цього питання. У нашій статті головний акцент спрямовуватиметься на історичний контекст діяльності ЮНЕСКО у сфері збереження культурної спадщини.

Варто наголосити на основній меті створення Організації. Будучи у системі ООН важливим і невід'ємним елементом, ЮНЕСКО сприяє збереженню миру у світі шляхом поширення освітніх, культурних і наукових зв'язків між країнами. Одним із головних напрямків діяльності Організації є культура, що включає в себе: охорону культурної спадщини людства, поширення миру завдяки встановленню культурного діалогу між народами, заохочення до популяризації культури своєї країни.

ЮНЕСКО у питанні збереження культурної спадщини спирається на документи, які були прийняті за час її існування. Крім вищезазначеної Конвенції 1954 р., необхідно відзначити такі: Конвенція про засоби, спрямовані на заборону і попередження незаконного ввезення, вивозу і передачі права власності на культурні цінності (1970); Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1972); Конвенція про охорону підводної культурної спадщини (2001), Конвенція про збереження нематеріальної культурної спадщини (2003) і інші.

Досить вагомою в діяльності ЮНЕСКО, на наш погляд, є Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1972). Завдяки цьому міжнародному документу країни отримують можливість включити свої пам'ятки у Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Згідно Конвенції "культурна спадщина" це:

"пам'ятки: твори архітектури, монументальної скульптури і живопису, елементи або структури археологічного характеру, написи, печери і групи елементів, які мають видатну універсальну цінність із погляду історії, мистецтва чи науки; ансамблі: групи ізольованих чи об'єднаних побудов, архітектура, єдність чи зв'язок із пейзажем яких являє видатну універсальну цінність із погляду історії, мистецтва чи науки;

визначні місця: твори людини або спільні творіння людини і природи, а також зони, включаючи археологічні визначні місця з погляду історії, естетики, етнології чи антропології" [3].

У першу чергу, країни, пам'ятки яких включені до Списку, повинні забезпечити їхній належний захист, а за необхідності – звертатися за допомогою до міжнародної

організації. Країни-сторони Конвенції визнають пам'ятку світовою спадщиною і повинні діяти в напрямі її збереження. При ЮНЕСКО створено Комітет з охорони культурної спадщини, який координує створення, оновлення Списку всесвітньої спадщини. Країна, яка підписала цю Конвенцію, створює власний так званий попередній список об'єктів, що можуть бути включені у Список, а потім подає пам'ятку з усією необхідною документацією.

Комітет розглядає заявку, на основі експертної оцінки консультативних органів: Міжнародної ради з питань охорони культурних пам'яток і об'єктів (ICOMOS) і Міжнародного союзу охорони природи (IUCN). Третій консультативний орган – міжнародний центр вивчення стану збереження та відновлення культурних пам'яток (ICCROM) подає експертну допомогу в реставрації пам'ятників та організовує підготовчі курси.

Країни мають постійно звітувати про стан пам'яток і заходи щодо їхнього збереження. У разі невиконання країною своїх зобов'язань, записаних у Конвенції, їй загрожує вилучення її пам'яток зі Списку світової спадщини. Про загрозу ушкодження чи загибелі пам'ятки Комітет світової спадщини інформують окремі особи, неурядові організації, окремі групи населення. Якщо ця інформація підтверджується, то об'єкт заноситься до Списку світової спадщини, яка знаходиться під загрозою знищення. В Україні ця проблема є досить актуальною. Невирішеним залишається питання про внесення Софіївського собору з прилеглими монастирями та Києво-Печерської лаври до Списку всесвітньої спадщини, що перебувають під загрозою. Забудова, яка останнім часом проводиться біля цих культурних об'єктів у центрі Києва, може зруйнувати унікальний ландшафт пам'яток. Після перевірки об'єктів експерти ЮНЕСКО рекомендували Україні розширити буферну зону Софіївської площі до вулиці Хрещатик і Бессарабської площі, а також заборонили будівництво багатопверхових будинків у центрі столиці та на схилах Дніпра, що є буферною зоною Києво-Печерської лаври. Представники місії наголосили, що нові споруджені будівлі і перетворення в межах буферних зон мають негативний вплив на автентичність і цілісність пам'ятки всесвітнього значення. У цьому контексті зазначалося, що збереження автентичності об'єкта є не лише однією з основних вимог до пам'яток, які претендують на включення до Списку ЮНЕСКО, а також і запорука продовження перебування об'єкта у Списку. Невиконання цих положень загрожувало не просто занесенням Софіївського собору з прилеглими монастирями та Києво-Печерської лаври до Списку всесвітньої спадщини, що перебувають у небезпеці, а й виключенням цих пам'яток зі Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Для внесення до Списку всесвітньої спадщини об'єкти повинні відповідати певним критеріям:

культурні: (i) Об'єкт є шедевром людського творчого генія; (ii) Об'єкт свідчить про значний взаємовплив людських цінностей у цей період часу або в певному культурному просторі, в архітектурі або в технологіях, у монументальному мистецтві, у плануванні міст або створенні ландшафтів; (iii) Об'єкт є унікальним або принаймні винятковим для культурної традиції або цивілізації, яка існує донині або вже зникла; (iv) Об'єкт є видатним прикладом конструкції, архітектурного або технологічного ансамблю або ландшафту, що ілюструє значущий період людської історії; (v) Об'єкт є видатним прикладом людської традиційної споруди, із традиційним використанням землі або моря, будучи зразком культури (або культур) або людської взаємодії з довкіллям, осо-

бливо якщо вона стає вразливою через сильний вплив необоротних змін; (vi) Об'єкт безпосередньо або матеріально пов'язаний із подіями або існуючими традиціями, з ідеями, віруваннями, із художніми або літературними творами і має виняткову світову важливість. (На думку комітету ЮНЕСКО цей критерій повинен переважно використовуватися разом із яким-небудь ще критерієм або критеріями); природні: (vii) Об'єкт є природним феноменом або простором виняткової природної краси й естетичної важливості; (viii) Об'єкт є видатним зразком головних етапів історії Землі, зокрема пам'ятником минулого, символом геологічних процесів, що відбуваються, розвитку рельєфу або символом геоморфічних або фізіографічних особливостей; (ix) Об'єкт є видатним зразком екологічних або біологічних процесів, що відбуваються, в еволюції і розвитку земних, прісноводних, берегових і морських екосистем і рослинних і тваринних співтовариств; (x) Об'єкт включає найважливіше або значне природне місце існування для збереження в ній біологічного різноманіття, зокрема зникаючих видів виняткової світової цінності з погляду науки і охорони [7]. Варто наголосити на тому, що Софіївський собор із прилеглими монастирськими будівлями, Києво-Печерська лавра – це перші пам'ятки, які були внесені від нашої держави до Списку за (i) культурним критерієм, що є надзвичайно цінним. Цю можливість отримують не всі об'єкти.

Набуття статусу об'єкта світової спадщини дає багато переваг для країни, на території якої він знаходиться, зокрема, гарантія захисту з боку світової спільноти, розвиток туристичних напрямів, фінансова допомога,

У країнах існує багато невирішених питань щодо збереження культурної спадщини. Недостатнє фінансування об'єктів, неналежне ставлення до проблеми захисту пам'яток з боку держави, невиконання положень конвенції ЮНЕСКО, діяльність держави у справі захисту культури в основному на рівні волонтерських заходів не дає можливості створити необхідну систему охорони культурної спадщини. Співробітництво з Організацією Об'єднаних Націй із питань освіти, науки й культури допомагає знайти необхідні рішення у сфері збереження культурної спадщини. Зустріч на конференціях, форумах, круглих столах, обговорення актуальних питань, прийняття конкретних рішень, імплементація основних положень конвенції ЮНЕСКО у власне законодавство має бути доповнено конкретними діями, рішучими змінами у діяльності основних культурних установ, за-

лучення найширшого кола небайдужих людей, виховання молоді в розумінні необхідності і важливості збереження культурної спадщини своєї країни. Долучаючись до діяльності ЮНЕСКО, кожна країна робить свій внесок у контексті захисту культурної спадщини, а це допомагає виконувати основне завдання Організації – збереження миру у світі.

Список використаних джерел

1. Акуленко В. І. Міжнародне право охорони культурної спадщини / В. І. Акуленко, О. І. Мельничук // Пам'ятки України: історія та культура. – 2005. – № 1. – С. 144–153.
2. Каткова Т. Г. Діяльність ЮНЕСКО у сфері збереження культурної спадщини: правові аспекти / Т. Г. Каткова – Х.: Титул, 2007.
3. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_089. – Назва з екрану. – Дата звернення: 19.10.2016.
4. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту // Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища: 36. офіц. док. – К.: [б. в.], 2002. – С. 270.
5. Мартыненко И. Э. Конвенции ЮНЕСКО по защите культурного наследия: проблемы реализации в национальное законодательство / И. Э. Мартыненко // Университетские научные записки. – 2007. – №2. – С. 386–395.
6. Мельничук О. І. Міжнародно-правові засади формування Списку всесвітньої культурної та природної спадщини / О. І. Мельничук // Університетські наукові записки. – 2005. – № 4. – С. 285–288.
7. The Criteria for Selection [Електронний ресурс] // World Heritage Centre. – Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/criteria>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 19.10.2016.

References

1. AKULENKO, V. I., MELNYCHUK, O. I. (2005) Mizhnarodne pravo okhorony kulturnoi spadshchyny. *Pamiatky Ukrainy: istoriia ta kultura*. 1, 144–153.
2. KATKOVA, T. H. (2007) *Dialnist YuNESKO u sferi zberezhenia kulturnoi spadshchyny: pravovi aspekty*. Kharkiv: Tytul.
3. *Konventsiia pro okhoronu vsesvitnoi kulturnoi i pryrodnoi spadshchyny*. [Online] Available from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_089. [Accessed: 19 October 2016].
4. *Konventsiia pro zakhyst kulturnykh tsinnosteiv u vypadku zbroinoho konfliktu*. (2002). In: *Kulturna spadshchyna Ukrainy. Pravovi zasady zberezhenia, vidtvorennia ta okhorony kulturno-istorychnoho seredovyshcha: Zbirnyk ofitsiinykh dokumentiv*. Kyiv: [s. n.]
5. MARTYSENKO, I. E. (2007) *Konventsii YuNESKO po zashchite kulturnogo nasledia: problemy realizatsii v natsionalnoe zakonodatelstvo*. *Universytetski naukovyi zapysky*. 2, 386–395.
6. MELNYCHUK, O. I. (2005) *Mizhnarodno-pravovi zasady formuvannia Spysku vsesvitnoi kulturnoi ta pryrodnoi spadshchyny*. *Universytetski naukovyi zapysky*. 4, 285–288.
7. The Criteria for Selection. [Online] World Heritage Centre. [Online] Available from: <http://whc.unesco.org/en/criteria>. [Accessed: 19 October 2016].

Надійшла до редколегії 28.11.16

V. Pilkevych, PhD in History, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE ACTIVITIES OF THE UNESCO IN THE PRESERVATION OF CULTURAL HERITAGE

The paper looks at the activities of the UNESCO (The United Nations Organization for Education, Science and Culture) in the cultural sphere. Analysing the Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage listed by the UNESCO, the author explores the main steps of nomination cultural sights to List of world heritage, the activities of the World Heritage Committee. Special attention was paid to List of World Heritage in Danger. The main criteria for selection of objects, which can be included to the World Heritage List are analysed. The UNESCO organizes different conferences, projects as to solution of safeguarding cultural heritage on the territory of countries, gives important recommendation for improvements status of cultural sights. Author outlines problems of safeguarding our cultural heritage ("Kiev: Saint-Sophia Cathedral and Related Monastic Buildings, Kiev-Pechersk Lavra"). In the article The Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict with Regulations for the Execution of the Convention (1954) are analysed. The author emphasizes the high importance of cooperation with the UNESCO for every country. Based on the results of the research the author outlines perspective and directions of the UNESCO's activities.

Key words: the UNESCO, convention, cultural heritage, safeguarding, criteria.